Gemeente Haarlem

Raadsstuk

Onderwerp Compenseren maatschappelijke instellingen voor gevolgen stijgende energieprijzen	
Nummer	2023/52450
Portefeuillehouder	Roduner, F.J.
Programma/beleidsveld	7.2 Algemene dekkingsmiddelen
Afdeling	CC
Auteur	M. de Lie/V. van Hout
Telefoonnummer	06-39074862/06-38561998
Email	mdelie@haarlem.nl/vvanhout@haarlem.nl
Kernboodschap	De gevolgen van de energiecrisis voor de (semi)collectieve sector is een actueel landelijk thema. Ook bij de gemeente Haarlem zijn signalen ontvangen dat er maatschappelijke partners zijn die in financiële problemen komen als gevolg van de stijgende energieprijzen. In de recentelijk gepubliceerde Najaarsnota 2022 van het Rijk is steun aangekondigd voor de (semi)collectieve sector. Het kabinet gaat bij de Voorjaarsnota 2023 een extra prijsbijstelling uitkeren om de (semi)collectieve sector structureel extra te compenseren voor de hoge inflatie. De prijsbijstelling geldt ook voor het Gemeentefonds. Het aandeel voor Haarlem wordt momenteel ingeschat op ca. € 2,5 miljoen euro structureel vanaf 2023. Gegeven bovenstaande binnengekomen signalen wordt voorgesteld de aangekondigde extra prijscompensatie per 2023 voor het Gemeentefonds onder voorwaarden aan onze maatschappelijke partners beschikbaar te stellen in de vorm van incidentele compensatie voor de gevolgen van de stijgende energieprijzen
Behandelvoorstel voor commissie	De commissie Bestuur wordt verzocht advies te geven aan de raad over het voorstel van het college in paragraaf 2 en over de wijze van agendering van het raadsstuk in de raadsvergadering.
Relevante eerdere besluiten	Niet van toepassing
Besluit College d.d. 17 januari 2023	Het college van Burgemeester en Wethouders Besluit: 1. Het college stelt het voorstel aan de raad vast. de secretaris, de burgemeester,

Besluit Raad d.d. 23 FEB 2023 (wordt ingevuld door de griffie)	De raad der gemeente Haarlem, Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders, Besluit: 1. in 2023 maatschappelijke instellingen incidenteel aanvullend te compenseren voor de gevolgen van de stijgende energieprijzen, 2. op basis van berichtgeving uit het Rijk bij Najaarsnota 2022 hiervoor in 2023 € 2,5 miljoen beschikbaar te stellen, 3. aan de incidentele aanvullende compensatie voorwaarden te verbinden als benoemd in deze raadsnota, 4. de beschikbaarstelling en voorwaarden van de incidentele aanvullende compensatie voor de gevolgen van de stijgende energieprijzen te vertalen naar een door het college uit te werken en vast te stellen subsidieregeling. de griffier, de voorzitter

1. Inleiding

De gevolgen van de energiecrisis voor de (semi)collectieve sector is een actueel landelijk thema. Ook bij de gemeente Haarlem zijn signalen ontvangen dat er maatschappelijke partners zijn die in financiële problemen komen als gevolg van de stijgende energieprijzen. Om te achterhalen hoe groot dit probleem is, is een inventarisatie gedaan. De Haarlemse buiten- en binnensportverenigingen die zelf verantwoordelijk zijn voor de energierekening is gevraagd om een enquête over de gevolgen van de energiecrisis in te vullen. Met een quickscan is bij gesubsidieerde culturele organisaties informatie opgevraagd over het energieverbruik, contractgegevens en het energiebespaarplan. Het beeld van de gevolgen is wisselend. Het aantal maatschappelijke partners dat aangeeft in 2022 in de financiële problemen te zijn gekomen als gevolg van stijgende energieprijzen is minimaal. Meer organisaties geven aan in 2022 de lasten nog te hebben kunnen dragen, *maar in 2023 wel in de financiële problemen te komen*. Echter, ook hier gaat het vooralsnog om minder dan de helft van het totaal uit de inventarisatie. De mate waarin organisaties in de financiële problemen komen als gevolg van stijgende energieprijzen hangt sterk af van het type/de duur van het energiecontract en/of hoe groot het aandeel van de energiekosten is in de totale begroting.

Steun (semi)collectieve sector door het Rijk

Veel steunmaatregelen richten zich momenteel nog voornamelijk op burgers en het MKB. Het gaat hierbij om o.a. accijns- en btw verlagingen, energietoeslagen, prijsplafond energie en de TEK regeling (Tegemoetkoming EnergieKosten energie-intensief MKB). Voor instellingen in het maatschappelijk veld waren tot voor kort nog geen maatregelen bekend. In de recentelijk gepubliceerde Najaarsnota

2022 van het Rijk is steun aangekondigd voor de (semi)collectieve sector. Voor 2023 komt er op de begrotingen van ministeries een extra prijsbijstelling voor de bekostiging van scholen, culturele instellingen, verenigingen en andere organisaties in de (semi)collectieve sector. Het kabinet gaat bij de Voorjaarsnota 2023 een extra prijsbijstelling uitkeren om de (semi)collectieve sector structureel extra te compenseren voor de hoge inflatie. De prijsbijstelling geldt ook voor het Gemeentefonds. Het aandeel voor Haarlem wordt momenteel ingeschat op ca. € 2,5 miljoen euro structureel vanaf 2023. Deze middelen zijn niet geoormerkt en dus vrij inzetbaar.

Gegeven bovenstaande binnengekomen signalen wordt voorgesteld de aangekondigde extra prijscompensatie per 2023 voor het Gemeentefonds onder voorwaarden aan onze maatschappelijke partners beschikbaar te stellen in de vorm van incidentele compensatie voor de gevolgen van de stijgende energieprijzen. Dit als tijdelijke aanvulling op het verder inzetten op verduurzaming, alsook andere creatieve maatregelen die geen financiële impuls behoeven om het energieverbruik terug te dringen. Zodat de structurele gevolgen van de stijgende energieprijzen kunnen worden opgevangen, maar ook om de afhankelijkheid van (Russisch) gas/fossiele brandstoffen in de toekomst te verminderen. En een bijdrage te leveren aan het beteugelen van de klimaatcrisis en de Haarlemse doelstellingen om CO2 te reduceren.

2. Voorstel aan de raad
Het college stelt de raad voor:

1. In 2023 maatschappelijke instellingen incidenteel aanvullend te compenseren voor de gevolgen van de stijgende energieprijzen,
2. Op basis van berichtgeving uit het Rijk bij Najaarsnota 2022 hiervoor in 2023 € 2,5 miljoen beschikbaar te stellen,
3. Aan de incidentele aanvullende compensatie voorwaarden te verbinden als benoemd in deze raadsnota,
4. De beschikbaarstelling en voorwaarden van de incidentele aanvullende compensatie voor de gevolgen van de stijgende energieprijzen te vertalen naar een door het college uit te werken en vast te stellen subsidieregeling.

3. Beoogd resultaat
Het doel is om te voorkomen dat maatschappelijke partners hun activiteiten geheel of gedeeltelijk moeten beëindigen als gevolg van de hogere energiekosten in 2023 en daaruit voorvloeiende betalings- en liquiditeitsproblemen. Indien de gemeente Haarlem er voor kiest om geen aanvullende maatregelen te nemen, betekent dit dat maatschappelijke partners minder maatschappelijke waarde kunnen leveren/impliciet worden gevraagd af te wijken van gemaakte prestatieafspraken. Wat dit concreet betekent kan variëren van het sterk verhogen van contributies tot het (deels) moeten sluiten van de deuren voor bezoekers/gebruikers/leden.

4. Argumenten

4.1. Kaders compenseren maatschappelijke instellingen voor gevolgen stijgende energieprijzen

De gemeente Haarlem werkt met veel maatschappelijke partners samen om haar ambities te realiseren. Deze instellingen zijn in meer of mindere mate gevoelig voor stijgende energieprijzen. De relatie die de gemeente Haarlem heeft met hen verschilt per sector (en soms per instelling). Met een deel van de instellingen bestaat een subsidie en/of huurrelatie (of een andere vorm van financiële steun). Voor een ander deel geldt dat Haarlem hier een inkooprelatie mee heeft en dat deze organisaties als marktpartij functioneren. Met sommige partners is er geen inkoop-, subsidie- of huurrelatie en vindt de bekostiging primair plaats door het Rijk.

Als we het hebben over incidenteel aanvullende compensatie voor de gevolgen van de stijgende energieprijzen voor onze maatschappelijke partners, stellen we voor om:

- <u>Ons hierbij in eerste instantie te richten op instellingen waarmee we een subsidie- en of huurrelatie (of een andere vorm van financiële steun) hebben:</u>

Voor maatschappelijke partners waarmee we een inkooprelatie hebben en fungeren als marktpartij is de verwachting is dat de kosten die deze ondernemers maken in de loop van 2023 verder gaan stijgen als gevolg van stijgende loon- en energieprijzen. Dit risico is voor rekening van deze ondernemers, waarbij de hogere kosten afhankelijk van de contractvorm (na verloop van tijd) door zullen worden berekend aan de gemeente.
Wanneer de bekostiging van maatschappelijke partners primair plaatsvindt door het Rijk vindt de compensatie van gestegen energieprijzen ook plaats door het Rijk.
Ook het MKB laten we hier buiten beschouwing, omdat we als lokale overheid niet in de markt(werking) willen interveniëren, cq. dit een rijksverantwoordelijkheid is.

- <u>Die 'energiegevoelig zijn':</u>

Afhankelijk van of zij over een accommodatie beschikken, een gewijzigd energiecontract (hebben) moeten afsluiten en of zij (middels verduurzaming) in staat zijn (geweest) hun verbruik naar beneden bij te stellen hebben zij in meer of mindere mate last van de gestegen energieprijzen.

- <u>Dit te doen in aanvulling op bestaande regelingen vanuit het Rijk (en de provincie):</u>

Bestaande maatregelen gericht op (prijs)compensatie vanuit het Rijk (waarvan de uitvoering deels belegd is bij gemeenten) richten zich momenteel nog voornamelijk op burgers en het MKB. Het gaat hierbij om o.a. accijns- en btw verlagingen, energietoeslag, prijsplafond energie en de TEK regeling (Tegemoetkoming EnergieKosten energie-intensief MKB).

4.2. Bekostiging compensatieregeling d.m.v. aandeel Haarlem prijsbijstelling Gemeentefonds 2023
De gemeente Haarlem compenseert gesubsidieerde instellingen regulier jaarlijks voor stijgende energieprijzen middels indexatie van haar subsidies(plafonds). In de Kadernota 2023 is besloten subsidiepartners voor 2023 te compenseren voor inflatie (waaronder stijgende energieprijzen) met 3,8% (1/3e materieel 4,5% en 2/3e personeel 3,5%).

In de recentelijk gepubliceerde najaarsnota van het Rijk is steun aangekondigd voor de (semi)collectieve sector. Volgend jaar komt er op de begrotingen van ministeries een extra prijsbijstelling voor de bekostiging van scholen, culturele instellingen, verenigingen en andere organisaties in de (semi)collectieve sector. Het kabinet gaat bij de Voorjaarsnota 2023 een extra prijsbijstelling uitkeren om de (semi)collectieve sector structureel extra te compenseren voor de hoge inflatie. Hiermee krijgen departementen, gemeenten en provincies de mogelijkheid om waar nodig sectoren specifiek te compenseren.

De prijsbijstelling geldt ook voor het Gemeentefonds. Het gaat om indicatief € 300 miljoen structureel vanaf 2023, oplopend naar € 350 miljoen in 2027. Deze middelen zijn niet geoormerkt. Daarmee is dit budget vrij inzetbaar. In de meicirculaire wordt dit bedrag verdeeld over de gemeenten o.b.v. definitieve indexcijfers. Het aandeel voor Haarlem schatten we momenteel in op ca. € 2,5 miljoen euro.

Daarnaast krijgen zwembaden € 207 miljoen voor hun energiekosten in 2022 en 2023. Voor amateursportverenigingen die veel energiekosten hebben wordt een noodfonds opgericht van € 6 miljoen. Voor zorginstellingen die in de problemen komen wordt € 30 miljoen gereserveerd. De uitwerking hiervan vindt plaats bij de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk. Dan zal ook duidelijk zijn welk deel van deze incidentele gelden via departementen, provincies en het Rijk zal lopen.

Voor de dekking van de incidenteel aanvullende compensatie voor gestegen energieprijzen in 2023 voor maatschappelijke partners sluiten we aan bij de in de Najaarsnota 2022 door het Rijk aangekondigde middelen voor 2023. En daarbij het uitgangspunt te hanteren 'rijksbudget = werkbudget'. Het geschatte aandeel voor Haarlem en daarmee het beschikbare subsidiebedrag voor onze maatschappelijke partners is € 2,5 miljoen.

Ten aanzien van eventuele (deels) structurele en generieke aanvullende prijscompensatie of het verlengen van de incidentele prijscompensatie vanaf 2024 is het voorstel om dit onderdeel uit te laten maken van de besluitvorming als onderdeel van de Kadernota 2024.

4.3. Voorwaarden voor incidentele aanvullende compensatie gevolgen stijgende energieprijzen
Net als bij de coronacrisis is dit een probleem van dien formaat dat de primaire verantwoordelijkheid bij het Rijk ligt. Om deze reden is de insteek om terughoudend te zijn in het compenseren en de

maatregelen van de gemeente Haarlem voor maatschappelijke partners aanvullend te laten zijn op die van het Rijk. Deze compensatieregeling voor de gevolgen van stijgende energieprijzen heeft een incidenteel karakter. Hiermee wordt de strategie van het Rijk gevolgd dat compensatie per definitie tijdelijk van aard is.

Om er voor zorg te dragen dat het geld daar terecht komt waar het nodig is, worden aan de compensatieregeling *een aantal getrapte financiële voorwaarden en inspanningsverplichtingen* gesteld, te weten:

- Er ontstaat een aantoonbaar financieel nadeel in 2023 t.o.v. 2021, hoofdzakelijk veroorzaakt door sterk stijgende energielasten als gevolg van een nieuw of gewijzigd energiecontract (m.a.w., het nadeel mag niet voortvloeien uit een hoger verbruik),
- Dit tekort is in 2023 niet op te vangen binnen de financiële positie (vrij beschikbare-, algemene- of risicoreserve met aftrek van plannen die aantoonbaar gepland zijn in het kader van verduurzaming en waarvoor een beroep zal worden gedaan op die middelen), cq leidt tot liquiditeits- betalingsproblemen,
- De instelling is niet al op andere wijze gecompenseerd voor de stijgende energiekosten in 2023,
- Het is voldoende aantoonbaar gemaakt dat kosten niet (volledig) en/of per direct kunnen worden doorbelast aan gebruikers,
- Er is voldoende aantoonbaar gemaakt het verbruik terug te dringen,
- Er is voldoende aantoonbaar gebruik gemaakt van/of bezig met verduurzaming (geholpen door het Rijk of gemeentelijk regelingen), dan wel is de instelling bereid zich hieraan te committeren in de toekomst.

4.4 Uitwerking compensatie gevolgen stijgende energieprijzen middels overbruggingsregeling 2023
Het tijdelijk aanvullend compenseren van maatschappelijke partners onder genoemde voorwaarden voor gestegen energieprijzen zal nader uitgewerkt worden in een door het college vast te stellen overbruggingsregeling 2023. Onderzocht zal worden of deze overbruggingsregeling 2023 valt in te zetten binnen de huidige subsidieverordeningen en regelingen. En wat qua uitvoering een passende verantwoording is. Wanneer maatschappelijk instellingen zich melden bij de gemeente zal dit ook wat van hen vragen. Gedacht moet worden aan het invullen van een gestandaardiseerde checklist/op te leveren documentatie. De in 4.3 genoemde voorwaarden zullen in de subsidieregeling nog nader worden uitgewerkt en gepreciseerd. Ook zal dan duidelijk worden wat de maximale compensatie op instellingsniveau zal bedragen binnen het totale beschikbaar gestelde budget door uw raad van € 2,5 miljoen.

Deze overbruggingsregeling 2023 is onderdeel van een groter pakket aan maatregelen, waarbij gezocht wordt naar passende oplossingen volgens maatwerk. Hierbij wordt bij voorkeur ingezet op verdere verduurzaming. Alsook op maatregelen die geen financiële impuls behoeven, zoals het

uitzetten van verlichting buiten openingstijden of het zoeken naar een tijdelijke andere locatie tijdens de koude maanden.

5. Risico's en kanttekeningen

Risico dubbele compensatie
De gemeente Haarlem compenseert gesubsidieerde instellingen jaarlijks voor stijgende (energie)prijzen middels indexatie van haar subsidies(plafonds). Daarnaast is met de indexering van 1 juli 2022 een compensatieregeling ingericht (2022/943550) om dubbele benadeling stijging energieprijzen (middels energiecontract en stijging huurprijzen SRO) tegen te gaan. Ook voor de indexering van 1 januari 2023 is voor een gedeelte van de huurportefeuille een compensatieregeling vastgesteld (2022/1552837). Er bestaat een kans dat met deze al ingezette compensatieregelingen en het huidige voorstel organisaties dubbel gecompenseerd worden door Haarlem voor stijgende energiekosten. Tevens bestaan er instellingen die vanuit verschillende hoeken gesubsidieerd worden. Ook bij hen bestaat er een kans dat zij zowel door de gemeente Haarlem als door een andere partij die hen subsidieert gecompenseerd gaan worden voor stijgende energiekosten. Hiermee zal in de uit te werken subsidieregeling voorvloeiende uit voorliggend besluit rekening gehouden worden.

Risico vermindering veranderingsbereidheid verduurzaming
Het voordeel van prijscompensatie is dat dit op korte termijn effect heeft, maar dit draagt niet bij aan een structurele oplossing (structureel lagere kosten). Onduidelijk is nog hoe lang deze energiecrisis gaat duren. Structureel lagere energiekosten worden bereikt door (te investeren in) verduurzaming van accommodaties. Het structureel financieel compenseren van stijgende energieprijzen zou de veranderingsbereidheid op het gebied van verduurzaming kunnen verminderen/vertragen. Hiermee wordt in de uit te werken regeling voorvloeiende uit voorliggend besluit rekening gehouden door deze een incidenteel aanvullend karakter te geven.

Instellingen komen in betalings- liquiditeitsproblemen voordat subsidieregeling van kracht is
Instellingen kunnen als gevolg van stijgende energieprijzen als gevolge van een gewijzigd contact plotseling en eerder in nood komen dan dat de subsidieregeling in werking is getreden. Indien eerder een maatschappelijke instelling in nood komt zal het college vooruitlopende op het inwerking treden van de regeling op basis van de in de nota benoemde voorwaarden hierover een specifiek besluit nemen. De vast te stellen subsidieverlening zal dan met terugwerkende kracht worden toegepast.

6. Uitvoering
Uitgangspunt is deze compensatieregeling in te zetten binnen de huidige subsidieverordeningen en regelingen. Dit uitgangspunt wordt in de toepassing nader beoordeeld, zo ook de beantwoording van de vraag wat qua uitvoering een passende verantwoording is. Gegeven het belang te compenseren daar waar het nodig is en binnen het Rijksbudget van € 2,5 miljoen zullen hieraan voorwaarden

gesteld worden. Criteria helpen bij het maken van een afweging. Wanneer maatschappelijk instellingen zich melden bij de gemeente zal dit ook wat van hen vragen. Gedacht kan worden aan het invullen van een gestandaardiseerde checklist/op te leveren documentatie. De uitwerking van de subsidieregeling zal kort volgend op dit raadsbesluit plaats vinden, zodat deze uiterlijk met de Kadernota 24 vastgesteld kan worden. Volgende stap is dan om actief te communiceren hierover met instellingen.

7. Bijlagen

Niet van toepassing